

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/20/2018
Identifikačné číslo spisu: 5016200760
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5016200760.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančeniaka, v právnej veci žalobcu: V. O., nar.: XX.XX.XXXX, bytom ul. P. č. XX, XXX XX E. O., právne zastúpený JUDr. Mariánom Ďurinom, advokátom, so sídlom ul. Sibírska 4, 831 02 Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, so sídlom Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného č. SELUZ-4-29-2/2016-OdSP z 20. mája 2016, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 25Sa/59/2016 z 26. októbra 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu zamietla.

Účastníkom náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 25Sa/59/2016 z 26. októbra 2017 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného č. SELUZ-4-29-2/2016-OdSP z 20. mája 2016 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia č. VÚSZ-65403021622001/22 z 25. februára 2016 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia prvostupňovým rozhodnutím zastavil podľa § 30 ods. 1 písm. i) zákona č. 71/1967 Zb. Zákona o správnom konaní (Správny poriadok) konanie o prepočítanie výsluhového dôchodku žalobcu s odôvodnením, že v tej istej veci sa právoplatne rozhodlo a skutkový stav sa podstatne nezmenil.

2. Krajský súd rovnako ako žalovaný dospel k záveru, že vo vzťahu k žiadosti žalobcu zo dňa 10. septembra 2015, z ktorej obsahu je zrejmé, že žiada o priznanie prvého a druhého ročníka na VSOŠ ako ostatnej vojenskej služby pre nárok na výsluhový dôchodok (žiadosť o spätné prepočítanie a doplatenie už priznaného výsluhového dôchodku) tvorí prekážku rozhodnutej veci (res iudicata) rozhodnutie VÚSZ č. 65403021622001/2-VÚSZ/DO 2 z 18. januára 1999. Správny súd zastáva názor, že v konkrétnom prípade sa podstatne nezmenil skutkový stav, z ktorého správne orgány pri rozhodnutiach vychádzali, ich rozhodnutia považuje za zákonné a preskúmané rozhodnutie žalovaného za zákonné a správne.

3. Napriek tomuto záveru však krajský súd žalobu prejednal, pretože mal za to, že v predmetnom konaní je dôležité (nielen pre žalobcu) vyjadriť sa k uznaniu štúdia prvého a druhého ročníka vojenských stredných odborných škôl tak, či sa toto obdobie malo, resp. nemalo posudzovať ako I., resp. II. kategória funkcií. Krajský súd sa v rozsudku podrobne zaoberal históriou sociálneho zabezpečenia vojakov. Záverom uviedol, že žiaci prvého a druhého ročníka VSOŠ sa štúdiom pripravovali na službu vojaka z povolania a neboli vojakmi v činnnej službe. Vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v treťom a štvrtom ročníku VSOŠ. V dobe štúdia boli žiaci na náklady štátu zabezpečovaní naturálnymi náležitosťami, t. j. výstrojom, proviantnými a prepravnými náležitosťami a ubytovaním. Prijatím žiaka na štúdium na VSOŠ alebo na VG po skončení povinnej školskej dochádzky týmto žiakom v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok veku, branná povinnosť vznikla podľa branného zákona. Neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Vykazovanie doby základnej (náhradnej) služby poslucháčov a žiakov vojenských škôl z radov občianskej mládeže bolo upravené v prílohe 3 „Smernice náčelníka kádrové správy ministerstva národnej obrany pro zpracování výkazu dob a kategorií funkcí (pracovních kategorií) rozhodných pro realizaci kádrových opatření, zabezpečení peněžitými dávkami podle zákona o některých služebních poměrech vojáků a pro sociální zabezpečení“ (ďalej len „smernica“). Pri štúdiu na VSOŠ sa výkon základnej vojenskej služby evidoval 24 mesiacov odo dňa vyradenia žiakov zo VSOŠ, t. j. výkon základnej služby trval počas štúdia v treťom a štvrtom ročníku VSOŠ. Žiaci študujúci na VG základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu.

4. Z historického prehľadu sociálneho zabezpečenia vojakov vyplýva, že do vojenskej činnnej služby mohol byť zaradený iba ten, kto dosiahol vek 18. rokov. Preto žalobcovi prvé dva roky štúdia na vojenskej strednej škole nemohli byť priznané ako obdobie vojenskej činnnej služby. Branná povinnosť podľa § 5 zákona č. 92/1949 Sb. (branný zákon) vznikla 1. januárom roku, v ktorom občan dovŕšil 17. rok veku (u žalobcu to bol rok XXXX), pravidelná odvodová povinnosť v zmysle § 11 ods. 1 branného zákona 1. januárom roku, v ktorom občan dovŕšil 18 rokov (u žalobcu sa jedná o rok XXXX). Vojenská činnná služba podľa § 20 ods. 2 citovaného branného zákona zahrňuje: základnú službu, náhradnú službu, ďalšiu službu, službu vojakov z povolania, službu vojakov vo výslužbe povolaných prechodne na činnú službu, vojenské cvičenia a mimoriadnu službu. V prípade žalobcu teda až jeho nástupom na základnú službu mohla začať plynúť jeho vojenská činnná služba. Na uvedenom nemôže nič zmeniť ani záznam vo vojenskej knižke žalobcu, kde je doba štúdia na vojenskej strednej škole vyznačená v záznamoch o vojenskej činnnej službe. Štúdium po skončení povinnej školskej dochádzky sa v súlade so smernicou u žiakov vojenských škôl (VSOŠ a VG) vykazovalo ako doba štúdia v prvej a druhej časti výkazu so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie.

5. Podľa prílohy 3 smerníc sa doba štúdia poslucháčov (žiakov) do dovŕšenia veku 17 rokov započítavala do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (§ 10 ods. 1 písm. d) zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), t. j. v III. pracovnej kategórii. Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov vojakmi z povolania sú práporčiaci, dôstojníci a generáli, ktorí vykonávajú vojenskú službu ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí na vlastnú žiadosť po vykonaní základnej (náhradnej) služby. Z uvedeného vyplýva, že ani žiaci VSOŠ a VG počas štúdia nemohli byť vojakmi z povolania, nakoľko do služobného pomeru mohli byť prijatí až po vykonaní základnej služby. Zákon zaradenie štúdia na vojenských stredných školách do I. a II. pracovnej kategórie neumožňoval, napriek tomu, že žiaci vojenských stredných škôl vykonávali podobnú činnosť ako vojaci z povolania, na toto povolanie sa len pripravovali. Títo žiaci nepodliehali plnému vojenskému režimu a vojenskej trestnej zodpovednosti.

6. Žalobca (sťažovateľ) napadol rozsudok krajského súdu kasačnou sťažnosťou. Ako dôvod kasačnej sťažnosti uviedol, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a výrazne sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu. Sťažovateľ v rozsiahlom odôvodnení kasačnej sťažnosti zopakoval svoju argumentáciu uvedenú v podanej žalobe, že študenti I. a II. ročníka VSOŠ vykonávali vojenskú službu rovnako ako študenti III. a IV. ročníka a vojaci v základnej službe.

Podrobne popísal niektoré aspekty štúdia žiakov na VSOŠ a uviedol, že doba štúdia v I. a II. ročníku VSOŠ má byť považovaná za službu v ostatných prípadoch.

7. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadril žalovaný, ktorý sa v celom rozsahu pridrižiava vyjadrenia k žalobe zo 07.11.2016 a k vyjadreniu k vyjadreniu žalobcu z 25.07.2017. Namietal, že sťažovateľ napriek tomu, že uviedol ako dôvod kasačnej sťažnosti odklon od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, v kasačnej sťažnosti neuviedol žiadnu rozhodovaciu prax kasačného súdu podporujúcu jeho tvrdenia. Takisto v kasačnej sťažnosti nie je uvedené, v čom vidí sťažovateľ nesprávne právne posúdenie. Žiadal kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný [§ 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (SSP)] preskúmal kasačnú sťažnosť bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že jej nemožno vyhovieť.

9. Po vyhodnotení závažnosti dôvodov kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu, preskúmaní napadnutého rozhodnutia a pripojeného administratívneho spisu sa kasačný súd v celom rozsahu stotožňuje s právnym názorom krajského súdu. Na zdôraznenie správnosti rozsudku krajského súdu uvedie argumentáciu k zásadným bodom kasačnej sťažnosti.

10. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení služba vojakov z povolania sa zaraďuje do I. alebo II. kategórie podľa druhov vykonávaných funkcií.

11. Podľa § 120 ods. 2 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení ministri národnej obrany a vnútra Československej socialistickej republiky určia vo svojej pôsobnosti, ktoré funkcie sa zaraďujú do I. kategórie a ako sa zaradenie uskutočňuje; pritom môžu určiť, v akom rozsahu sa započítava doba služby výkonného letca a doba výkonu funkcií špeciálnej povahy alebo mimoriadneho stupňa nebezpečnosti do doby zamestnania.

12. Podľa § 130 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení služba vojakov z povolania (ďalej len „služba“) vykonávaná pred 1. januárom 1999 je zaradená na účely dôchodkového zabezpečenia podľa druhov vykonávaných funkcií do I. alebo II. kategórie. Služba vykonávaná po 31. decembri 1998 sa na účely dôchodkového zabezpečenia považuje za zamestnanie III. pracovnej kategórie.

13. Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon, vojsko je súhrn vojenských osôb. Vojakmi sa rozumie osoby, ktoré boli odvedené (§ 15, ods. 1 <. a majú služobnú povinnosť (§ 20).

14. Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon zápis je úradné konanie, ktorého účelom je vziať brancov do vojenskej evidencie, zistiť predbežne ich spôsobilosť na vojenskú činnú službu a urobiť opatrenie na zlepšenie zdravotnej a inej spôsobilosti brancov pre výkon vojenskej činnnej služby.

15. Podľa § 20 ods. 2 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon vojenská činná služba zahrnuje:

- a) základnú službu (§ 27),
- b) náhradnú službu (§ 28),
- c) ďalšiu službu (§ 37),
- d) službu vojakov z povolania (§ 25, ods. 1),
- e) službu vojakov vo výslužbe, povolaných prechodne na činnú službu (§ 25, ods. 3),
- f) vojenské cvičenia (§ 39) a
- g) mimoriadnu službu (§ 46, ods. 1 , § 47, ods. 1 , § 49, ods. 2).

16. Podľa § 25 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon, vojakmi z povolania sú vojaci, ktorí vojenskú službu vykonávajú ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí podľa osobitných predpisov. Vojaci z povolania sú povinní vojenskou činnou službou, dokiaľ tento ich služobný pomer nezanikne.

17. Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov vojakmi z povolania sú praporčiaci, dôstojníci a generáli, ktorí vykonávajú vojenskú službu ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí na vlastnú žiadosť po vykonaní základnej (náhradnej) služby.

18. Podľa § 24 ods. 2 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov, ak bol do služobného pomeru vojaka z povolania prijatý vojak, ktorý je podľa branného zákona povinný ďalšou službou, plní svoju povinnosť na ďalšiu službu v služobnom pomere vojaka z povolania.

19. Podľa § 25 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov služobný pomer vojaka z povolania vzniká dňom prijatia; zaniká prepustením z tohto služobného pomeru, odňatím alebo stratou vojenskej hodnosti, prepustením z vojska a úmrtím.

20. Žalobca namieta nezhodnotenie doby štúdia 1. a 2. ročníka vojenskej strednej odbornej školy (VSOŠ) (obdobie od 01.09.1978 do 31.08.1980) v prvej kategórii funkcií. Kasačný súd zhodne s názorom krajského súdu uvádza, že štúdiom na VSOŠ sa žiaci pripravovali na službu vojaka z povolania, ale neboli vojakmi v činnnej službe. Prijatím žiaka na štúdium VSOŠ po skončení povinnej školskej dochádzky vznikla žiakom v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok veku, branná povinnosť podľa branného zákona, neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Štúdium v 1. a 2. ročníku VSOŠ nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu. Do vojenskej služby mohol byť zaradený iba ten, kto dosiahol 18 rokov. Poslucháči (žiaci) vojenských škôl do dovŕšenia veku 17 rokov boli vo vojenských školách vedení ako chovanci a doba štúdia sa im započítavala do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná k príprave na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (§ 10 ods. 1 písm. d) zákona č. 121/1975 Zb.), teda v III. pracovnej kategórii.

21. V čase nástupu žalobcu do prvého ročníka VSOŠ, resp. počas jeho štúdia v 1. a 2. ročníku, nebola činnosť žiakov VSOŠ zaradená na základe splnomocnenia ministrom obrany do I. resp. II. kategórie funkcií. Nezaradenie činnosti žiakov 1. a 2. ročníka VSOŠ nemožno klasifikovať ako opomenutie alebo nečinnosť kompetentných rezortných orgánov správy ozbrojených síl s následkom ukrátenia vojakov v službe zaradenej do I. kategórie funkcií o ich oprávnené nároky za výkon prípravy na budúce povolanie. Zaradenie vojenskej služby do preferovanej I. kategórie zákon zásadne viazal na status vojaka z povolania. Status vojaka z povolania upravený § 2 ods. 2 druhá veta zákona č. 92/1949 Zb., avšak v tejto súvislosti kasačný súd podotýka, že ešte nešlo o vojaka z povolania, čo je status potrebný na priznanie služby zaradenej do I. kategórie funkcií. Skutočnosť, že po skončení povinnej školskej dochádzky sa žiak v súvislosti s nástupom na VSOŠ podrobil odvodovému konaniu, nezakladá ešte jeho status vojaka v činnnej službe. Uvedeným zápisom bol zavedený do vojenskej evidencie a bol podrobený predbežnému zisťovaniu jeho spôsobilosti na vojenskú činnnú službu a urobiť opatrenie na zlepšenie zdravotnej a inej spôsobilosti brancov pre výkon vojenskej činnnej služby.

22. Žiaci VSOŠ vykonávali činnnú službu až po zložení prísahy - základnú vojenskú službu a až po jej absolvovaní boli splnené zákonné podmienky na prijatie vojakov do služobného pomeru vojakov z povolania. Ozbrojovanie 14 - 16 ročných žiakov VSOŠ a naplnenie ich činnosti, hoci podobnej činnosti vojakov v činnnej službe alebo službe vojakov z povolania nemohlo založiť v zmysle uvedených ustanovení zákona č. 92/1949 Zb. Branného zákona a zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov služobný pomer týchto žiakov ako vojakov z povolania, ktorý je pre účely zaradenia služby do I. kategórie funkcií rozhodujúci podľa § 120 ods. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení, ako aj zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení.

23. Zároveň kasačný súd uvádza, že judikatúru v danej veci možno považovať za ustálenú (viď. napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: 9Sžsk/99/2017, 9So/214/2016, 9So/175/2016) a poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 9So/44/2017, v ktorom najvyšší súd uviedol, že „...nie je možné preklenúť ani rozhodovacou činnosťou súdov účel sledovaný zákonmi o sociálnom zabezpečení, výlučne vo vzťahu ku kategorizácii preferovaných služieb vojakov z povolania, a kreovať pre účely dôchodkového zabezpečenia vojakov z povolania namiesto príslušného štátneho orgánu na úseku správy ozbrojených síl zoznam činností zaradených do I. alebo II. kategórie funkcií z činností

vojakov mimo činnej služby a mimo služby vojakov z povolania.“

24. Z uvedených dôvodov aj kasačný súd dospel k záveru, že o žalobcovom výsluhovom dôchodku bolo právoplatné rozhodnuté a skutkový stav sa v uvedenej veci nezmenil. Vydaním ďalšieho meritórneho rozhodnutia ohľadom výšky žalobcovho výsluhového dôchodku bez podstatnej zmeny skutkového stavu by došlo k porušeniu princípu „ne bis in idem“.

25. V súvislosti tvrdeným odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe, ktorý sťažovateľ uviedol ako dôvod kasačnej sťažnosti, kasačný súd zhodne s názorom žalovaného uvádza, že sťažovateľ neuviedol ani jedno konkrétne rozhodnutie kasačného súdu, v rozpore s ktorým by mal byť podľa sťažovateľa rozsudok krajského súdu. Ako už bolo uvedené vyššie, práve naopak ustálená rozhodovacia prax kasačného súdu zastáva rovnaký právny názor, ako je vyjadrený v rozsudku krajského súdu.

26. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 461 SSP kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

27. O trovách kasačného konania kasačný súd rozhodol podľa § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 a § 168 SSP, lebo sťažovateľ v tomto konaní nebol úspešný a u žalovaného nezistil dôvod, pre ktorý by mohol spravodlivo požadovať náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

28. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.